

V SPOMIN ANTONA JANEŽIČA.

Nebó gori z večernim žarom,
 Širóki svet je vert cvetóč,
 Za stražo mu visóke góre,
 Od vekov ga obimajóč,
 Ljudjé, veseli té krasote,
 Vse božje vredni so dobrete

Mej njimi préprost mož pohléven,
 Obraza milega, kroták ;
 Okó njegovo je ljubezen,
 Ljubezen je nasméh mu vsák.
 Nje žarki so i ná me pali,
 Kar v serci telo je, razžgáli !

On, posvečén ves domoljubju,
 Budljivo mi rokó je dál,
 On, kateri nam je vsem naklónil
 Zaklád nesmertén in svetál ;
 Solzé veselja sem točila,
 Koleno, malo ne, vpognila.

Od tamkaj cesta me odvédla,
 Izginil mi prelepi raj,
 A domoljuben sem prinesla
 Plamén s sobój v domači kraj,
 Moleč, da v pésnih bi gorélo,
 Kar v serci mi je oživélo.

A ónega večéra zarja
 In korotánskih pas gorá,
 Cvetóci svet, ljudjé veseli,
 Podoba krótkega možá,
 Še dánés pred menój je živa,
 V hvaležnej duši mi prebiva !

Lujiza Pesjakova.

GOSPOD MIRODOLSKI.

X.

Kaj je bilo treba, da se je Breda tako bala Radovanovega prihoda! Radovan je prišel in vse se je tako lepo gladko izteklo! Zora je bila prijazna z njim, kakor prej: Breda se ni mogla prečuditi tej prikazni. Morebiti je bil pa vendar le prazen njen strah? Morebiti je bila Zorina ljubezen, kakor bi snop slame zažgal; kakor meteor na nebu, ki zasveti in ugasne, in sledú ni za njim: romantične sanje, katere ji je rodilo branje pesmi in romanov v mladem sereci, ne v sereci, samo v glavi; solnce posije in sanje izbežé ne pustivši jasnega spomina za sabo. Ljubezen njena je bila pač kakor neka pijanost; strezovala se je in spametovala; zavedela se je svoje dolžnosti do očeta, do Radovana; spoznala je, da je njena ljubezen brez upa, da Edvin ne more biti nikoli njen. Bog dal, da bi bilo res tako!

Veselo življenje je bilo zopet v Mirnem dolu. Radovan se je bil seznanil in sprijaznil z Edvinom, rad se je pogovarjal z njim; nikoli poprej ni bil našel človeka, s katerim bi bilo tako lahko govoriti o katerem koli predmetu. Zora je bila zopet veselega in vedrega lica, kakor poprej; človek bi ne bil mislil, da se je kedaj kaj posebnega godilo v njenem sereci.

Nastali so bili lepi, jasni jesenski dnevi. Na Mirodolskem vertu so cvele cvetice v polni jesenski krasoti: drevje se je šibilo pod obilim sadjem in grozdje je zorelo gospodu Mirodolskemu v posebno veselje. Pogostoma ga je ogledával in pretipaval mu jagode, ki so se bolj in bolj mečile od dné do dné; tu pa tam je bilo tudi že kako zerno černikasto, dalo se je pokusiti, in mož se ni kiselo deržal, da si je bilo gotovo terpkó, kakor opárnica!

V takih časih je človeku težko tičati pod streho; pod milim nebom je treba vživati lepe dni, ki tako hitro miné. V takih časih se polasti tudi meščana hrepenenje po zelenih gorah, po čistem, krepkem zraku, ki veje po njih. Naša družinica je bila malo domá. Časi so šli za ves dan z dóma. Vzeli so sè seboj, česar treba; kosili so in južinali v gozdu, v senci, po travi, po mahu ležé, kakor se je komu ljubilo. Po jedi so brali maline, drenulje, češminje in tu pa tam se je tudi še dobila kaka rudeča jagoda. Lep je gozd v pomladnem zelenji, ko je germovje posuto z belim, dišečim cvetjem; a lep je tudi v jeseni, ko se je belo cvetje po germovji spremenilo v rudeče in černe jagode, ki tako prijazno vabijo tiča in človeka.

Zvečer, kader je bil gospod Mirodolski posebno dobre volje, napravil je svoji družbi posebno veselje, veselje, ki je bilo do tedaj čisto neznano Edvinu in njegovi tetki, gospé Jarinovi. Peljal jih je na bližnjo njivo; tam so nakopali sadeža — ne upamo se ga ime-

novati po imenu; imé mu je strašno kmečko, prozajično; bojimo se, da bi kaka lepa bralka, mestna gospodična, ne nabrala zaničljivo úst, ako ga naravnost imenujemo. Govorimo torej po okoliših. Pesnik, ki nam je pel: „Na žgancih tropine,“ imenoval ga je „steber kranjske, ali recimo: slovenske dežele.“ Oj ti ljubi sadež! Svet skoraj živeti ne more brez tebe: na kmečkih mizah te imajo in na gosposkih, v raznih oblikah, tudi — v oblicah. Vživa te kmet, kateremu si časi skoraj edina hrana, in vživa te gospod, ki ima vsega dovolj, in vendar ti nisi imeniten. Skromno je lice tvoje, ne žari se ti, kakor tvojli gosposki sestri pomaranči. Pomaranče so imenovali stari: zlata jabelka: jaz ne vem, ali nisi ti morebiti bolj vreden tega lepega imena!

Bistroumni bralci te proste povesti so gotovo že ugenili, o katerem sadeži govorimo. Takega sadeža so nakopali in nabrali na njivi, potem so šli gori v gozd nad hišo. Skoraj bi bili pozabili povedati, da je bil gospod Mirodolski pri tem opravilu silno izbirečen: ní mu bil vsaki po volji, na tanko je vedel, kateri bo dober, kateri ní za rabo: moral je biti okrogel, ne predrobán, ne predebel; vedel mu je tudi še druga znamenja, katera so bila njegova skrivnost. V gozdu je bilo pripravno mesto: star parobek, na pol že sežgan, vendar terden še in postaven, je stal na prostem, z drevjem obdanem prostoru. Kupček oglja in pepela je pričal, za kako rabo je stari parobek. Okolo tega ognjišča pod milim nebom se je zbirala družba. Toda gospod Mirodolski ní terpel lenuha pod svojim poveljem, da bi sedel, gledal in jedel. Vsak je imel svoje delo. Treba je bilo po gozdu iskati suhih vej in korenin. Ali to ni bilo tako lahko, kakor bi morebiti kedo mislil. Gospoda Mirodolskega gozd ní bil zanemarjen; lepo je bil posnažen in pospravljen, tako da je bilo dobro iskati, da se je dobilo kaj suhljadi. Korenine so bile gospodu Mirodolskemu posebno ljube, ako je kje katera prosta, suha ležala; bog ne daj, da bi kedo katero živo izrul! In vendar bi se ne upali terditi, da ni kedo, zlasti Edvin, katere malo potegnul in posilil, ki je samo s koncem gledala iz tál: gotovo je to, da jih je ravno on največ nanesel; po sreči gospod Mirodolski ní imel časa, da bi jih tako natančno pregledával. Radovan je splezal na mnogo drevo, kjer je videl kako suho vejico; in Breda je pobirala spodaj, kar je palo z drevesa. Gospa Jarinova ni mnogo koristila; delala je samo bolj na videz: pripogibanje se ji ni videlo posebno prijetno. Ko se je zdelo gospodu Mirodolskemu, da je derv dovolj nanesenih, dal jim je dovoljenje, da smejo posesti po travi okrog ognjišča, ter gledati, kaj bo de iz tega. Vse drugo namreč je bila njegova naloga. Najprej je bilo treba ognja. Kako ga je delal gospod Mirodolski? Nabral je za eno pest dobro suhega mahú, potem je vzel kresilo, kamen, in gobo ter začel kresati, prav tako, kakor tu pa tam še dandanašnji kreše kak kmet, ki tobak zažiga. To zastarelo orodje je zvesto hranil za táko posebno priloznost. Ko se je iskra gobe prijela, zavil je tlečo gobo v pripravljene mah ter vihtil ga v roki tako dolgo, da je začel najprej

kaditi se in zadnjič goreti. Nato dene goreči mah na parobek in nanj poklada suhega drobiža; ko se tá vname, debelejših vejic, in ogenj je bil napravljen.

Gospé Jarinovi, ki ní še prej nikoli enacega videla, zdélo se je čudno to početje gospoda Mirodolskega; ní si mogla kaj, da bi mu ne povedala svojih misli.

„Kaj pa pamenijo te čudne ‚ceremonije‘, gospod? Kaj bi ne bilo bolj pametno ogenj z žveplenkami narediti? Kaj je treba toliko truda? In pa čemu smo pobirali vejevje po gozdu, kakor bi šivanke iskali? V skládalnici imate najlepših derv dovolj, celih in naklanih. Vzeli bi naročje polén, to bi bil boljši ogenj!“

„Vidite, gospa!“ odgovori ji mirno a določno gospod Mirodolski. „tega vi ne uméte: to mora tako biti, prav tako in nič drugače; tako so ogenj delali in kurili naši pradedje, stari Slovani!“

„Tako je ogenj delal in kuril tudi vaš Isteklosem, ki ga imate tolikokrat v imenu.“

„Po pravici: zakaj Isteklosem je bil pošten mož, stare korenine, kakoršnih ni več dandanes. Tudi Isteklosem je kuril tako in dobro je kuril.“

„Tako, menim, so ogenj delali že v ‚kameneni‘ dobi.“

„Prav tako vendar ne, gospa! kámena je bilo pač dovolj, dobrega kamena, in gobe menda tudi, samo če so jo znali strojiti; ali kresila ni bilo, vsaj takega ne kakor je to gospa!“

„Res prav imenitno je videti; jaz nisem še videla takega orodja.“

„Zdaj tudi ni tako lahko dobiti takega. S tem kresilom so moj oče kresali. Vidite, gospa, tako smo kurili, ko sem bil še mlad; lepa, staroslovanska šega, hraniti jo je treba, da se ne pogubi, kakor se jih je že toliko pogubilo. Vidite, tako ogenj delati, tako kuriti, to je tudi kos poezije, gospa! Pa še nekaj je, zakaj rabim, vsaj v gozdu, tako starinsko orodje. Starega moža poznam, ki zna izverstno gobo strojiti. Nabral je in nastrojil gobe toliko, da zdaj ne vé kám z njo. Mož je menil, da bode delal dobro kupčijo z njo; blago je res dobro, a kaj je dandanes najboljša kresilna goba? S polnim vozom takega blaga je bil šel nekedaj v mesto; ljudje so se mu smijali, prodal ga ní za toliko, kolikor so mu volí potrebovali na potu. Popraševal me je, kako bi bilo na Dunaji s takim blagom. Hudo mi je bilo, a povedati sem mu moral, da tudi tam kresilna goba ní posebno v číslu.“

„Res!“ oglasi se nato Edvin; „spominjam se, da sem mnogokrat tam videl Slovake, ki so jo po letu po Pratru ponujali ljudém, a ne spominjam se, da bi je bila živa duša kedaj kupila, tako da ne vem, o čem živé ti ljudje.“

„Vidite, gospod,“ reče nato gospod Mirodolski, „prav takega, kakor so tisti Slovaki, ki prodajejo kresilno gobo po Dunaji, si je misliti mojega Isteklosma, samo da on je bil precej više in krepkejše postave. A govoriti sem hotel o svojem starem prijatelji, ki je hotel teržiti s kresilno gobo. Kaj hoče z vsem svojim bogastvom? Redko

kedaj se oglasi kak star kmetič pri njem, ali kaj se to pozna toliki zalogi, katere bi dovolj imele za pet let vse slovenske dežele! Dobro se mu zdi torej, da časi tudi jaz katero kupim, samo da jih tako malo potrebujem!“

Med takimi pogovori je bil ogenj na pol pogoril; naredila se je bila lepa žerjavica, da si je sam gospod Mirodolski ni mogel lepše želeti. Iz nanesenih vej si je bil izbral dolgo palico, ki je bila že bolj drogu podobna; z njo razgrebe žerjavico in vanjo pomeče — zlata jabelka. A ne dá jim mirú, vedno jih preobrača s palico, da se preveč ne obžgó. Ko se jim je bila naredila črna skorja čez in čez, potem nagrebe izpod ognja, ki je pri strani gorel, nove žerjavice, in vanjo jih popolnoma zakopa.

Vse to, kar smo, kolikor mogoče, natanko popisali, in upamo, da nam bode čestiti bralec za to hvaležen — vse to je delal čestiti mož s tako resnostjo in dostojnostjo, kakor da bi opravljal bog vé kako sveto opravilo; govoril ní besede; tudi družba je molčala in gledala, kakor se spodobi. Ko se mu je zdelo, da je čas, dregne s palico naj-drobnejšega iz žerjavice, pobere ga ter ga tehta v roci.

„Zakaj ga pa tako tehtate, gospod sosed?“ oglasi se radovedna gospa Jarinova.

„To je tako,“ odgovori ji gospod Mirodolski, „vročina izpremeni močó, ki je bila v njem, v soparo, in kader tá vsa izpuhti iz njega, postane lažji in pečen je; tá bó menim.“

Nato potegne nož ter mu začne ostergavati černo kožo. Ko je bil lepo osnažen in čez in čez rumen kakor pečen kostanj, stisne ga, da počí in lepo zadiši; potem ga poda galantno in, kolikor more, gracijozno góspé sosedí. Strahóma ga prime gospa ter ga premetava iz roke v roko:

„O to peče!“

„Taka jed se mora vroča jesti, le pihajte malo, gospa!“ podučuje jo gospod Mirodolski.

„Dúh ni napačen!“

„Tudi slast ní slaba, le pokusite, kakor kostanj! — Ne tako! lupiti ga ne smete, skorja je najboljša!“

„Res, kakor kostanj! Nikoli bi ne bila mislila, da je tako dober!“

„Ker niste še jeli tako dobro pečenega. Vsak ga ne zna tako!“

„To je res, gospod! hvala, komur hvala gre: peči ga znate. Ali kaj pa to? Takega noža nisem še nikoli videla!“

„To ni nož, gospa, to je — pipec!“

„Tudi staroslovanske orodje!“ nasmehne se Edvin.

„Prav pravo staroslovansko orodje,“ priterjuje gospod Mirodolski; tudi pošteni pipec gine bolj in bolj iz sveta, kakor vse, kar je poštenega na svetu; jaz pri taki priložnosti ne rabim nikoli družega noža.“

Nato se oglasi Radovan:

„Pravili ste nam, gospod Edvin, da ste videli na Dunaji v Pratru Slovake teržiti s kresilno gobo; ali se ne spominjate, da so imeli na prodaj tudi take nože?“

„Prav pravite, gospod Radovan, res, prav take so imeli, in spominjam se, da je časi res kak Dunajčan, menim da iz vsmiljenja, katerega kupil, za otroke.““

„Nekedaj smo jih kupovali otroci,“ reče gospod Mirodolski, „na sejmu, po starem krajecarji, veče pa po dva krajecarja, in vesel je bil in možki, kateri ga je imel. Zdaj niso otroci več s tako malim zadovoljni. Njega dni je bilo vse drugače!“

Po teh besedah sune zopet družega iz žerjavice, očedi ga ter poda ga Edvinu, ki mu je šel tudi prav v slast; terdil je, da mu ni nikoli nobena jed tako dišala. In tako so dobili po versti vsak svojega; zadnji je bil, kakor se spodobi, sam gospodar na versti. Potem pa odloži gospod Mirodolski svoje orodje ter leže v travo rekoč:

„Moja dolžnost je storjena; zdaj pa vsak, kakor se mu ljubi!“

To pa vendar ni bilo spodobno, da bi se gospá Jarinova sama trudila; Radovan prevzame njeno postrežbo. Zdaj odkrije Breda košarico, ki jo je bila sè seboj prinesla, ter postreže družbi s plečetom in surovim maslom, tako, da so imeli pravo večerjo. Vsi so bili dobre volje, zlasti gospa Jarinova.

„Še enega, gospod Radovan! a šteti ne smete!“

Tudi mi ne povemo, koliko jih je bila pojéla gospa, da bi se kedó ne pohujševal.

„Za pijačo nisi skerbela, Breda?“ vpraša gospod Mirodolski. Breda vstane ter prinese iz košarice steklenico vina; Zora pa vzame verč in gré po vode k bližnjemu studentu. Pervi kozarec ponudi Breda gospé. Gospa ga pokusi rekoč:

„Gospod sosed! ta kapljica ní rasla v Mirnem dolu!“

„Ne zabavljajte, gospa, če hočete, da ostaneva dobra soseda,““ odgovori ji gospod Mirodolski, „videli boste, káko bo letošnje, če bog dá srečo!““

„Na vaše zdravje, gospod sosed! da bi čez leto in dan v taki lepi zložnosti in prijaznosti, tako srečni in veseli vašega pili, kakor zdaj tega pijemo!“

V tem trenutji pride Zora z vodo. Ko čuje te besede, obledi: po vsem životu se trese, toliko da ji ne pade verč iz roke. Dobro, da ní bilo nobeno oko oburneno vánjo.

„Veste, gospod,“ vpraša gospa Jarinova svojega soseda, „veste gospod, kako se mi zdi da tu ležimo, kurimo, jémo in pijemo? Kedo ugane?“ Odgovori so se hitro verstili:

„Kakor ljudjé v zlati dobi, ‚ut prisca gens mortalium‘!“ —
„Kakor stari Slovani!“ —

„Kakor gerški vojaki pred Trojo!“ —

„Kakor pastirji!“ —

„Kakor cigani!“ —

„Vi ste zadeli, gospod sosed, prav kakor cigani!““

„Dulce est dissipere in loco, kakor pravimo Latinci, tetka!“ pristavi Edvin, „dobro je, če človek časi malo iz vojnice stopi; na tvoje zdravje!“

Solnce je bilo zašlo; hladno je prihajalo, tolikanj prijetneje se je sedelo in ležalo okolo gorkega ognja. Ko je bil odpel večerni zvon, ko je bilo tako tiho, tako mirno vse, po gozdu in dolini, reče gospod Mirodolski:

„Še nekaj pogrešam; pesem bi se tu tako lepo razlegala; Zora in Breda, zapojte nam tisto žalostno pesem, ki jo tako rad slišim!“
In deklici zapojete:

Leži mi rávno poljé, leží,
Na polji cvetó cvetice tri,
Cvetice tri!

Pomagaj nama, sestrice ti!
Ne morem, udje so mi težki,
Tako težki!

Cvetica prva govori:
Oh, mene glávica boli,
Hudó boli!

Studenček po polji mimó hiti,
Cveticam tako on govori,
Oj govori!

Hudó me glávica boli,
Pomagaj mi, sestrice ti!
Sestrice ti!

Oj tiho, tiho, cvetice tri!
Saj skoraj zora zazori,
Oj zazori!

Kako ti bom, sestrice ti?
Oh, mene sêrcece boli,
Hudo boli!

Prišla bo kosa, sestrice tri!
Vsem trem vam glávice pokosi,
Oj pokosi!

B. M.

DUNAJSKE ELEGIJE.

IX.

Narod madjarski! ti sam imenuješ se viteški narod,
Svóbodoljubljen in blag, narod nad vse plemenit!
Čujem, da svet te tudi tako imenuje; zakaj-li?
Svet te sodi tako, ker ne pozna te, Madjár!
Svet po licí samó, po videzu sodi sijajnem;
Ti kazati se znaš, lepega delati se!
Pavu enak šopiriš se tí, ponosno korakaš,
Med kokošmi gospod, nosiš po konci glavó!
Ti si po rodu gospod, vsi drugi so hlapci, tlačani;
Hlapec je zlasti Slován, tebi po rodu tlačán.
Ti ne orješ, Madjar, ne seješ, Slovan je, da dela;
Ti si, da vživaš samó in gospoduješ ljudem. —
Iz azijskih si stép prihrul med mirne Slovane,
Kakor kobilic se roj vsuje na plodno poljé.
Groza je šla pred teboj, puščavo si puščal za sabo;
Pod kopiti so kónj tvojih sušila se tla.
Mirni ratár plašan je pobegnil pred divjo druhaljo,
Pustil ti plodno raván, v skalne je bežal goré.
K nam divják si prišel, tisíc že let je minilo,
In divjaštvo ti še vedno za kožo tičí.
Turku po rodu si brat in brat po duhu si Turku;
Turška je tvoja oblast, raja je tebi Slovak!
Ti ga čertiš, človeškega ti mu ne daješ imena,
Tebi žival je Slovak; delaj in térpi žival!

On te čerti, a Slovak je kroták, pokorno ti služi;
Tepeš ga ti do kervi, šibo poljublja ti on!
Stopil si s terdo petó na tilník mu, da se ne gane,
Usta zamášil s pestjo, da bi ne slíšal ga svet.
Ti zasmehuješ ga še, da ni človeku podoben;
Dviga-li se iz prahú, zopet potlačíš ga v prah.
Zbiral je, da bi učil v domačem jeziku otroke,
Kakor jih ti uóiš, ti si mu zbrano pobral!
Sram te bodi, Madjar, obraz rudečica oblij ti;
Lep rudeč je obraz, a ne dovolj ti gosposk! —
Raja je tebi Slovak; in Serb? — On noče ti biti,
To te peče, Madjar! tega mu ne odpustiš.
Tilníka Serb ti pod péto ne dá, to draži ti jezo,
Kolje oserčeje in drob, svóbodoljubni Madjar!
Serb še narodne ni izgubil dovolj ti zavesti,
Čuti in giblje se Serb, to se terpeti ne sme!
Dolgo si prežal, videč, da nekaj se sumnega giblje,
Kakor za gernom čepeč maček na tíča preži.
Zdaj ga imaš, ki meniš da ón je glava narodu,
Urno v zapór! potem videli bomo, kakó!
Slava, junaški Madjar, domovina je rešena, slava!
Za otroke ne boj, mati madjarska, se več!
Vjeta kosmata je zver, ki žre madjarske otroke;
Tu v zaporu je zdaj, pojte je gledat, ljudjé! —
S časom ti zrasede pogum: z orožjem, železjem si zopet
Šel na viteški lov, družega, tretjega vjél.
Zdaj pismouki sedé za debelimi knjigami, plešči
Béljjo si glavé: sodbe je treba možem!
Kaj pregrešil je ta in oni? Kakó jih soditi?
Smert zaslužili so vsi, vpraša samó se, kakó?
Kaj poreče nam svet? Njih eden celó je poslanec! —
Kar storite, je prav, nič se ne bojte, možje!
Svet vas pozná, da ste blag in viteški narod;
Kar storite, vse prav! vprašal ne bode, zakaj?
Svóbodoljubni ste res, vi ljubite svojo svobodo,
Vam svobodo, oblast! drug če se gane, gorjé! —
Turku si brat, dejál sem, Madjar — par nobile fratrum! —
Tujca sta ti nam in on, v Azije stepah domá.
Jaz se ne čudim torej, da si v boji na Turkovi strani;
Vpiješ, poganjaš se zanj, molíš za Turka kristján!
Kar ti storil je brat, da te nékdaj pestil je in dávil,
Vse pozabilo si mu — blágo madjarsko sercé!
Motim se pač, ne vodi te zgolj do brata ljubezen;
Strah ti stresa sercé, hrabro junaško sercé!
V južno se strán ti plášno okó nemirno ozira:
Vstaja na meji Slovan, zbira slovanska se moč.
Oj junaški Madjar, peščica Slovanov te straši!
Nič se ne boj! Slovan sósed je miren, kroták!
Ti svobode samó, življenja mu ti ne privoščíš,
V žlici vodé bi rad vtopil Slovana, Madjar!
Ker se vtopiti ne dá, zató si béšen, razkačen:
V sužnosti večni torej Turku naj v pesti živi!
Polževa kri zarés po žilah bi tekla Slovanu,
Bil bi brez žolča golob, da bi te ljubil, Madjar!

JVAN SLAVELJ.

Tožen večer veselemu dnevju.

Bilo je proti večeru, ko je šel Ivan Slavelj iz rojstvene hiše in zaperl duri za sabo. Stopal je čez vas. Otročaji so popuščali igre, ko je šel mimo, gledali so za njim, smijali se potem in dobro jim je dejalo.

Približa se kerčmi. Ondi sta si bila postavila mizo pred hišo Jakopè Jermenovec in Lavrencij Žolna in pila sta za mizo. Ivan Slavelj pa je čul, ko je prišel k njima, ta pogovor :

„Jakopè, poslušaj me!“

„Prokleta si siten, Žolna!“

„Poslušaj, malarija na les“

„Prokleta Žolna sitna!“

„Malarija na les mora taka“

„Pa si res sitna žival!“

„Taka biti, pravim, Jakopè!“

„Žolna, smola!“

„Taka biti, da se poliči lahko!“

„Pa si težak, Žolna, strašno težak!“

„Poliči, pravim, in takisto po gosposko pogladi, Jakopè!“

„Jojmene! kedo te naj posluša, povej ti meni to, pravim!“

„Tako je in tako!“

„Molči, Žolna, molči; boš videl, da bom jezen, boš videl.“

In Jakopè je tedaj zagledal, z veseljem zagledal, Ivana Slavelja. Vstane in gre mu naproti.

„No, no,“ reče mu dobrovoljno, tako da se mu je prav videlo in na glasu poznalo, da hoče prišlemu milost izkazati sè svojo prijaznostjo, „kaj pa je kaj novega tam pri vas, tam po svetu? Vojska bo, kaj ne, vojska? ali se ne piše, kaj?“

„Ne vem.“

„Jaz pa vem, da bo. Kakor da bi kak kmečki človek nič ne vedel, vruga! Vojska, pa kervava vojska, kaj ne, Žolna? Pa ti reci, da ne, če si upaš, vruga!“

Žolna pa je po umetnem svojem razlaganji vlival kupico za kupico v sé, zdihoval je sam pri sebi in ni se menil za Jakopeta, ki se je zadiral nad njim.

„Vojska, pravim, in klali se bodo. Ali mi pa smo veseli, kaj ne, Žolna, pa reci, da ne, vruga!“

Ali Žolna je molčal in pil.

„Veseli, veseli!“ in Jakope Jermenovec razblekne usta, ter dá glas iz gerla, ki je tergal ušesa, ter zapoje :

En revež spod gore
Ima pisane vole,
Pa rujavo ženó,
Pa ne mara za njo.

Hejra si sa!

Ali v tem trenutji obledi naš Jakopè Jermenovec, da se je kar videlo, in kolena so se mu šibila in prav boječe se je oziral tija

za mizo, kjer je izlival Žolna zdihujóč kupico za kupico v žejno gerlo. Kaj je bilo tedaj Jakopetu, da so ga tako zapustile moči? Dejali smo že, da je boječe obračal oči proti Žolni, a potem še bolj boječe proti voglu gostilne, kjer se je po stezi mu bližala zvesta zakonska polovica.

Bila je Speluza, kakor je tedaj živela in dihala. Ali živela je tedaj v serdu in bliskalo se ji je iz oči.

„Ta je moška!“ kričala je in obstala pred njim, „ta pa je res moška! Jaz se vbijam in trudim ves božji dan, in rijem po bregovih, da se pridela kako zerno in kaka bilka, ta pa naliva želodec in trosi s pestjo krajearje!“

In vila je roke.

Jakopè pa je stal pred njo kakor grešnik in milo jo gledal.

„Koliko mi boš še snedel, koliko še pometal v trebuh? Ali si kaj imela, beračija beraška, raztergana? Iz samega vsmiljenja sem te vzela in očedila, da te ni snéla golazen. Ti pa popivaš tod in vpiješ, da ljudje stikajo glave. Da te ni sram, gerdoba stara!“

In Jakopè je stal skesán pred njo in roke so mu onemogle visele ob stranéh.

„Nikoli več, Spélica, boš videla, da nikoli več!“

„Nikoli več! Kolikokrat si mi že to obétal! Ali ti bi rad vse pognal po gerlu; pa ne boš; jaz sem tu, da ne boš! Ne boš, ne boš!“

In obseli so jo hudi duhovi, in ondi iz Pelinovčeve skládalnice vzame poleno in zavihť ga tako spretno, da pade s tleskom Jakopetu ravno čez pleča.

„Če nimaš ti pameti, imam jo pa jaz!“ pojasnjevala je starka svoje grozovito dejanje.

In Jakopè se strese:

„Joj, Spelica, nikar, ljudje vidijo, kaj poreče svet?“

„Domóv!“ kričala je Megèra; „bog nas varuj, kaj bi bilo, ako bi nam bil bog dal otroke!“

In zopet tleskne poleno možu na ramena.

„Spélica!“ in Jakopè urno odkorači.

„Nagi in bosí bi morali letati okrog, in zavoljo tebe!“ — tlesk! —

„Speluza!“

Zavila sta po stezi proti domu.

„Nagi, pravim, in bosí!“ in zopet je govorilo poleno.

„Baba, hudič!“

Še se je čulo nekaj sumnih vdareev od daleč, ko sta bila že izginila gledalcem izpred oči. In tudi nekaj kletvine je bilo vmes, kar je pričalo, da je Jakopetu rasel pogum bolj ko je bil od ljudi. In v resnici, pričajo nam viri, da sta si bila naša zakonska v laséh, predno sta dospela do domače kočé.

Tako se je bila končala slava tistega dné Jakopetu Jermenovcu!

Ivan Slavelj pa je zapustil potem kraj žalostne dogodbe in prišel je kmalo iz vasi.

Emil Leon.

JUNAKOVA SMERT.

Čern oblak nad Belim gradom plava, Žena ni še prestopila praga,
Zlato solnce skozi ne posije. Voz pred hišnimi se durmi vstavi;
Ni oblak, ki ga z nočjó obdava, Možu bledemu vojak pomaga
Žalost s tavnim plaščem mesto krije; Z vóza; tu domá je mož kervavi!
Černa žalost Beligrad zagrinja, „Bog, moj mož!“ prestašena zakliče.
Ki veselja žar je ne prešinja. Dolga versta dalje se pomiče. —

Žalost vidi vsem se na obrazi, Položé ga v posteljo postlano,
Kar jih ni na vojsko šlo kervavo; Težko sópe, težka mu je glava;
Starček, ki ob palici se plazi, Z róko stiska si na persih rano,
Žalostno pobeša sivo glavo. Smertna že obhaja ga težava;
Vse je tiho; pesem se ne poje, Vendar še zavé se, izpregleda,
Tiho ziblje mati dete svoje. Težko gré iz persi mu beseda:

Igre ne igrajo se otročje, „Žena! po zdravnika mi ne hodi,
Glasna se ne govori beseda; Meni ni pomoči več na sveti;
Pláho stiska dete se v naročje Solz mi ne pretakaj, mirna bodi;
Materi, ki solzna je in bleđa; Lepa smert je za svoj dom umreti;
Poročila od možá vojaka Storil sem dolžnost po svoji moči,
S teškím srcem, kakor druge, čaka. V hladni pókoj grem po bitvi vroči.

„Káj je hipom živo vse po mesti? V vojski zvesta ni nam bila sreča,
Ljudstvo steka se in hrup se glási; Drugo zamolčím; čemú tožiti! —
Dolga versta vije se po cesti Šerbija junaška, kervaveča!
Vóz, ki se pomikajo počasi. Še enkrát ti bo na vojsko iti!
Pojva gledat, sín, kaj je; mogoče, Jaz tedaj bom v večnem spal pokoji,
Da povejo nama, kje je oče.“ Ti, moj sín, boš stal v junaškem boji.

Daj rokó, zvestobo mi prisézi
Domovini, sín! bog daj vam zmago!
Prav takó! — Ostani zvest zavézi! —
Zdaj naj še poljubim hčerko drago.
Z bogom dragi —!“ govor mu prestane,
Truden zamiži in več ne gane. —

R E J E N K A .

Podoba iz kmečkega življenja.

4. FRIZOR.

Marjeta sama.

Ne bom čakala; človek naj si preveč ne upa; bog vé, kaj bi se lahko zgodilo! In vendar mi bo tako težko! Rada bi ga še enkrat videla, predno grem, saj ga ne bom potem nikedar več. Nike-dár! Kratka beseda, ali strašna beseda! Druga ga bo imela, naj bo srečna z njim, in on naj bode srečen z njo. O kako lahko, kako hitro me bo pozabil! Bogata bo in lepa in rada ga bo imela; kako

bi bilo mogoče, da bi ga ne imela rada! Ali tako rada, tako iz serca rada, o to ni mogoče. Valentin! tako rada te ne more imeti ženska na svetu, kakor te ima uboga rejenka, ki gre brez slovesa od tod, sama ne ve kam; ki je ne boš videl nikedar več! — Ta križec mi je bil prinesel lani iz sejma; nič mi ni rekel, ali pogledal me je tako prijazno! (poljubi ga). Ti pojdeš z mano v hladni grob! — Z bogom, ljuba hiša, kjer sem bila tako srečna; druga bo od sedaj gospodarila po tebi; dobra gospodinja naj ti bo in nje-mu dobra žena. Čas je, da grem; in vendar grem tako težko brez slovesa! Zakaj bi ga ne smela videti še enkrat, zakaj bi odhajala, kakor da bi bila ne vem kaj pregrešila? — In vendar je bolje, da grem brez slovesa. Ali videti ga moram še enkrat. Po kolovozu mora priti, tam se skrijem za germovje, mimo pojde, videla ga bom — in srečna bom! (Pogleda skozi okno.) Moj bog, tam gré! Z bogom, Valentin! Hitro skozi mala vrata, da ne bo prepozno: take me ne smé videti; z bogom, Valentin! (Naglo otide).

5. PRIZOR.

Valentin, potem Andrej.

Valentin. Vroče je, hitro sem hodil, — Nobenega človeka! Kje je Metka, da je ní videti? (Andrej vstopi.) Dober dan, oče!

Andrej. Dober dan, Tine! Dolgo te ní bilo: Kako si opravil?

Valentin. Kaj bom opravil? Mož bi rad, ali ne more. Si-roščija, kamor človek pogleda. Komaj bi bilo, da bi človek kaj prinesel, ne pa tirjat hodil. Jaz mislim, oče, da bi še nekoliko poterpeli, saj vam ni take sile. Prodajali mu vendar ne boste!

Andrej. Prav praviš, sin! Ni mi take sile; pa naj bo; poterpim še eno leto ali dvé; saj nismo še tako na zadnjem konci! — Govoriva kaj družega! Veš, jaz sem kratkih besedi; zmérom na ravnost po bližnjici, ne po ovinkih! Tine! čas je, da se kako kaj izpremeni v Andrejevi hiši!

Valentin. Jaz si ne želim nobene izpremembe; vse naj bo tako, kakor je, in dobro bo.

Andrej. Prej ali pozneje mora biti; bolje prej. Tine, ženiti se ti bo treba.

Valentin. Meni se ne mudi, oče!

Andrej. Tebi ne, in meni tudi ne; hvalo bogu, še sem krepak in še imam glavo na pravem konci. Nama se ne mudi, lahko čakava; todá vpraša se, ali bo hotel nekedó drug čakati. Škoda bi bilo. Tine! take priložnosti ne bo več! Martinova —

Valentin. Oče!

Andrej. Tako počakaj vendar, da izgovorim. Takega dekleta —

Valentin. Oče, škoda besede; jaz se ne mislim še ženiti.

Andrej. Če ti pa pravim, da Martin ne bo hotel več čakati! Tudi dekle ne bo hotelo, snubačev ima na vse strani; kakor muhe letajo okolo nje, ko se med razlije. Zdaj je še čas; jutri, poputernjem, bog vé!

Valentin. Še danes, če hoče!

Andrej. Tina, ti govoriš, kakor veš, ti ne poznaš dekleta!

Valentin. Lepa je, vse vem, kakor mlado jutro; bogata je, devet gradov ima, v vsakem gradu —

Andrej. Sin! kako to govoriš, meni se zdi —

Valentin. Oče: vi ste naravnost, jaz sem naravnost, kader je treba. Hvaležen sem vam, da tako lepo zame skerbite; ali, kader se bom mislil ženiti, že vem, kje bom iskal neveste.

Andrej. Tako, tako? Torej je vendar le res, kar sem slišal?

Valentin. Kaj je res? Kaj ste slišali, oče?

Andrej. Da imaš neko postransko znanje, da si se zvadil z nekako — pritepenko! —

Valentin. Oče! Vse, kar je prav! ali tako mi ne smete govoriti; dekle, ki jo imam jaz rad, ni pritepenka, oče! pošteno dekle je če tudi uboga!

Andrej. Tako govoriš ti zmenoj! Kedó sem jaz?

Valentin. Moj oče ste, ni me treba opominjati; nikoli nisem pozabil in ne bom, da ste moj oče.

Andrej. Ali se tako govori z očetom?

Valentin. Nisem vam rekel nespodobne besede in je ne bom; ali ne dražite me, oče!

Andrej. Kaj? ti se mi groziš? ti mi pretiš? bojim se te naj?

Valentin. Nič vam se ni bati, oče! Ali pomislite, jaz nisem več otrok, ne govorite tako z menoj!

Andrej. Jaz govorim in bom govoril, kakor se mi bo ljubilo; tebe ne bom vprašal, kako naj govorim, in nikogar na svetu!

Valentin. Oče, vi ste v jezi; jaz tudi nisem miren: vidim, bolje, da grem. Samo to vam povem: v vsem sem vam pokoren, kakor sin očetu; ali kar se tiče ženitve — Metka bo moja žena in nobena druga na svetu!

Andrej. Tako se pa pojdi ženit, kamor se ti ljubi, pojdi iskat neveste po svetu; ona ne pride več pod mojo streho!

Valentin. Kaj pravite oče? Kje je Metka? Moj bog, tega pa vendar ne, oče, da bi jo bili izpodili izpod strehe! Ne! tega niste storili, oče!

Andrej. Pojdi je iskat; vzemi jo, kjer jo najdeš; ali tukaj nisi več doma pod mojo streho!

Valentin. Torej vendar res? Če ste pa to storili oče! — Z bogom! Zdaj vidim, da nisem res več tukaj doma! Za njo grem, da jo najdem; z njo me boste videli, kader se vam jeza uleže, ali pa nikoli več! Zdravi ostanite, oče!

6. PRIZOR.

Liza in prejšnja.

Liza (spehana.) *Andrej!* Misli si, kaj se je zgodilo! *Pastir*, ki pase za *Ločico*, je pritekel povedat, da je prišla kočija po cesti; ko pride do njega, vstavi voznik in iz kočije se prikaže lepa, gosposka žena. vsa černo oblečena in vpraša ga, ali se ne pravi tukaj v *Podlogu*, in ali ni tam ona hiša *Andreja Podlogarja*, ki ima rejenko v hiši. Ko je rekel, da, zavije kočija po kolovozu proti nam, on je pa tekel po bližnjici mi povedat. Zdaj, zdaj bo tukaj. Kaj bo zdaj! Vidiš, kaj si naredil, *Andrej!*

Andrej. Kaj bo? Kaj imam jaz opraviti z žensko? Kaj ima ona govoriti v moji hiši!

Liza. Kaj ji odgovoriš, ko te vpraša, kje je *Metka*?

Andrej. Sitnost! Kaj ni mogla prej priti?

Valentin. Kaj hoče žena naši *Metki*?

Liza. Bog vé! Kaka bogata žena bo, brez otrok, rada bi jo morebiti vzela za hčer. Naj si drugod išče hčeri; *Metki* ni potreba druge matere!

Valentin. Ali kaj pa, če ji je morebili v rodu, mati! Jelite, mati, vi ne daste svoje *Metke*?

Liza. Za nič na svetu!

Andrej. Kaj meni tisto, čegava je in čegava bo? Sitno je samo to, da je ní, ako se vpraša po njej; jaz bi ne hotel, da bi bila kaka sramota, da bi mogel kedó kaj očitati *Andrejevi* hiši. Ravno zdaj mora priti! Sitnost, sitnost! —

Liza. Ali bi rad, *Andrej*, da bi prišla?

Andrej. Kaj vprašaš? ali kako? Bog vé, kam se je obernila!

Liza. Le malo počakaj, skoraj bo tukaj; jaz vem, kam je šla: *pastirja* sem poslala za njó; morebiti jo še dojde. — Voz je pred hišo!

7. PRIZOR.

Prejšnji, gospa.

Gospa. Blagi mož, blaga žena! podajta mi najprej roko, da vama poljubim blažene rokó, ki so tako vsmiljeno sprejele, tako prijazno gojile mojega otroka. Ali kje je moje dete, kje je moja hči?

Andrej in Valentin. Njena hči!

Liza. Vaša hči? Zdaj še le povprašujete po svoji hčeri, *gospa!* čez sedemnajst let še le se spominjate, da ste nekedaj nekje otroka rodili! Čez sedemnajst let še le vam pride na misel povpraševati, kje je ta otrok! Vi ste *gospa*, imenitna, mestna *gospa*; jaz sem prosta kmečka žena, vendar v lice vam povem, da to je sramota! Vi nimate več otroka; otroka ni, kjer ni matere, in vi niste mati! Voljkulja je mati, ona skerbi za svoje mlade, vi niste mati. Vi nimate hčeri, naša *Metka* je moja hči; moje persi so jo dojile,

moja roka jo je pitala, jaz sem jo vmivala in oblačila, jaz sem zanjo skerbela, jaz sem jo rada imela. Kedo je njena mati, jaz ali vi? Pojte zopet, kjer ste bili sedemnajst let; v naši hiši, pri našem otroku nimate nobene pravice!

A n d r e j. Žena!

L i z a. Molči ti! Tu jaz govorim; ti imaš toliko pravice do nje, kakor ta žena; ti si jo —

A n d r e j. Za božjo voljo, kaj si z uma, žena! bodi pametna in molči!

V a l e n t i n (prime mater za roko.) Tako je prav, mati; prav ste govorili!

G o s p a. Terdo ste govorili z menoj, ljuba žena; vendar iz serca vam odpuščam blago jezo, ki mi še bolj kaže, da ste dobra, poštena žena. Ali motite se, krivo me sodite; nesrečna sem bila, ne — grešnica. Marijeta, ali kakor jo vi kličete, Metka, naj ji ostane to ime; Metka je zakonsko dete, poštenih starišev hči. Nesreča je kriva in morebiti hudobija ljudi, da sem tako dolgo pogrešala, toliko časa zatonj iskala svojega edinega otroka. Skoraj vam vse razložim, da boste zadovoljni, da sprevidite, kako ste me po krivem dolžili. In ako nečete verjeti mojim besedam, verjeli boste duhovnemu gospodu. Oni vse vedó: pri njih sem bila, vse sem jim razložila, kazala jim pisma, kedo in kaj sem in kako je bilo, dokazala sem jim, da je Metka res moja izgubljena hči. Oni so me sim napoltili k vam, oni so mi vse povedali, kako lepo ravnate z mojo hčerko. Sveto opravilo jih je zadrževalo, da niso takoj z menoj prišli; skoraj bodo tukaj. Jaz nisem mogla čakati, hitela sem, tukaj sem; kje je moje dete, kje je moja hčerka? zastonj se ozira po njej, zastonj je išče moje oko? Kam ste déli moje dete, blagi ljudje?

A n d r e j (na tihem.) Govôri, žena!

L i z a. Takó? zdaj naj jaz govorim? Ti govori, ti si gospodar!

G o s p a. Kaj pomeni to? Zakaj ne govorite? Je-li bolna morebiti? Gospod so mi dejali, da je zdrava! Je-li morebiti tako nanagloma zbolela? Za boga! prosim vas, govorite!

A n d r e j (v zadregi.) Na polji je — pri ženjicah — ali plevicah —

G o s p a. Hitro, pokažite mi, kje je tisto polje! Sirotko! v taki vročini se mora truditi na polji! Hitro! moje serce hrepeni po njej!

A n d r e j. Žena! pojdi, pokliči jo!

L i z a. Ne vem, po kaj bi hodila na polje, k „ženjicam ali plevicam!“

A n d r e j. Ali pa ti pojdi, Valentin, kaj tu stojiš kakor pribit!

L i z a. Zdaj ni treba več hoditi. Tukaj je!

(Konec prih.)

B. M.

Z O N A.

Krava, ki liže v hlevu sesajoče tele sè svojim dolgim jezikom, ter mu izkazuje tako po svoji naravi svojo materino ljubezen in skerbljivost, je meni lepši pogled, nego najlepša gospa, v sviljeni obleki, zlatom in dragim kamenjem obložena okolo vratú in po razgaljenem nedrju na plesu; doma pa se ji valjajo in kričé otroci med razuzdanimi, brezvestnimi posli. Dekle, ki viha nos pri tej neotesani primeri, naj bi ne bila nikedar moja žena! —

Znana je beseda Sokratova, da ga je Pitija samo zato za najmodrejšega spoznala, ker drugi mislijo, da kaj vedó, a nič ne vedó: on pa vé, da nič ne vé. Ta beseda njegova se sploh krivo umeje. Učenjaki pravijo, da je to tista znana „sokratična“ ironija. Po moji misli ní tu nič ironije; zarés je rekel Sokrat, da nič ne vé. Sokrat je čutil v svojem spoznanji, koliko bi bilo človeku vedeti, kako neizmérno je človeku polje spoznanja, in da to, kar vé, kar more vedeti človek, je kakor kaplja v morji, to je: nič! In pa še to: Kaj je resnica? Kar je bilo včeraj res, to je danes zmota. To nam kaže na vsakem listu zgodovina človeškega napredka. Sokrat je bil pameten, zato je bil skromen. Meni je nedoumno, kako je mogoče, da bi človek, ki res nekaj vé, ali mislil, da vé, ne bil skromen. Napihene so samo puhle, prazne glave. —

Kedor pravi, da je vsmiljenega serca, pa nima vsmiljenja do živali, tak človek je hinavec: vsmiljenje je samo eno. —

Vsega se učimo po šolah, kar je potrebno in nepotrebno: samo enega se ne učimo, kar je najpotrebneje: življenja! Mladenič zveršiš vse šole stopi v življenje, kakor tele, ki pride prvič na pašo.

Negoda.

Listnica uredništva. g. X. (pravega imena vam ne oznamemo, tudi s prvimi čerkami, da ne bodele imeli morebiti kake sitnosti.) Poročate nam, iz dobrega ali slabega namena, ne vemo, da nam znani gospod nasprotnik naš v pismu do vašega prijatelja očita, da trosimo krive nauke o lepoznanstvu. (Vašega pisma nimamo pred očmi, nismo ga vzeli sè seboj na deželo.) Mogoče, tudi verjetno, da so naši nauki krivi; nezmotnosti si nismo nikoli prisvajali: „Es irrt der Mensch, so lang er strebt.“ Samo želeli bi, da nam omenjeni gospod naše krive nauke poravna, ali vsaj pokaže in dokaže, kje, kako in zakaj so krivi; prav hvaležni bi mu bili; mi se radi učimo tudi od svojega nasprotnika. Prav žalostno je, če so naši nauki res tako krivi; potem je veliko našega truda in prizadevanja čisto izgubljenega; ker mi, kar podajemo občinstvu, ne pobiramo iz kakega „naučnega slovnika,“ kake „poetike,“ ali iz kakega uvoda nemškemu berilu za srednje šole. Kar mi podajemo in prodajemo, to je raslo na našem zelniku, in zelnik, kakor je znano vsakemu kmetu, potrebuje pridnega obdelovanja in mnogo truda.

Zvon izhaja 1. in 15. dan meseca; naročnina 4 gl. za vse leto; 2 gl. za polleta. Napis: Redaction des „Zvon“, Wien, Ottakring, Hauptstrasse 23.

Izdaje in ureduje: Jos. Stritar.

Tiskata: A. Keiss in F. Löb.